

ВАСИЛЬЄВА Т. О.

*Київський національний економічний університет імені
Вадима Гетьмана*

КОНЦЕПТ *JUSTICIA* / ПРАВОСУДДЯ ТА ЙОГО АКТУАЛІЗАЦІЯ В ІСПАНОМОВНОМУ ДИСКУРСІ УРЯДОВИХ ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЙ

У статті розглядаються засоби вербалізації концепту *JUSTICIA* / ПРАВОСУДДЯ в концептуальному просторі іспаномовних урядових прес-конференцій з огляду на його трійсту структуру: поняттєвий субстрат, перцептивно-образний адстрат, валоративний епістрат.

Ключові слова: концепт, поняттєвий субстрат, перцептивно-образний адстрат, валоративний епістрат, метафорична та паремійна профілізація.

В статье средства вербализации концепта *JUSTICIA* / ПРАВОСУДИЕ в концептуальном пространстве испаноязычных правительственных пресс-конференций рассматриваются с учётом тройственной структуры: понятийный субстрат, перцептивно-образный адстрат, валоративный эпистрат.

Ключевые слова: концепт, понятийный субстрат, перцептивно-образный адстрат, валоративный эпистрат, метафорическая и паремийная профилизация.

The article focuses on the study of the concept *JUSTICIA* / *JUSTICE* in the Spanish discourse of Governmental Press-conferences whose elements are analyzed from the viewpoint of the unity of its conceptual substratum, image-perceptive adstratum and valorative epistratum (by A. Pryhodko).

Key words: concept, conceptual substratum, image-perceptive adstratum, valorative epistratum, metaphorical and paremiological profiling .

Актуальність статті зумовлена необхідністю здійснення комплексного аналізу концептуального простору дискурсу іспаномовної урядової прес-конференції, представленого конфігурацією взаємопов'язаних концептів, одним серед яких є концепт *JUSTICIA* / ПРАВОСУДДЯ.

Об'єктом статті постає концептуальний простір іспаномовних урядових прес-конференцій як різновиду дискурсу публік релейшнз. Її **предмет** становлять мовні засоби об'єктивації концепту *JUSTICIA* / ПРАВОСУДДЯ.

Мета статті полягає у виявленні особливостей вербалізації зазначеного концепту.

Матеріалом дослідження слугували стенограми прес-конференцій уряду Іспанії, очолюваного Хосе Луїсом Родрігесом Сапатеро.

У своєму дослідженні ми вважаємо за доцільне розглянути поняттєвий субстрат, перцептивно-образний адстрат та валоративний епістрат концепту *JUSTICIA* / ПРАВОСУДДЯ, виходячи із визначення концепту А. М. Приходька як багатовимірною ментального утворення, яке поєднує в

собі поняттєву, образну та валоративну складові [1:55]. Поняттєвий субстрат є денотатом, іменем концепту. Перцептивно-образний адстрат представляє собою ті асоціації та образи, які викликає той чи інший денотат, втілені в метафоричних моделях та пареміях. Валоративний епістрат пов'язаний із оцінкою денотату, тобто це – ті “духовні імпульси”, які виникають у свідомості у зв'язку з тим чи іншим денотатом [2:61].

Одним із фундаментальних прав громадян є право на судовий захист і правосуддя. Як зазначає С. Г. Воркачов: “Право на судовий захист у “звичайній свідомості” відображається у змісті концептів “закон” та “справедливість”, які знаходять матеріальне та інституційне втілення в правосудді” [3:51]. Ставлення до закону та судової системи, відображене в урядових прес-конференціях, є свідченням реалізованості чи нереалізованості в іспанському суспільстві цього фундаментального права особи. Намагання досягнути рівноправності громадян Іспанії перед судом у момент здійснення правосуддя пов'язане із дискурсоутворюючим концептом урядової прес-конференції – *JUSTICIA / ПРАВОСУДДЯ*. Зазначений концепт пов'язаний зв'язком координації із концептом *DERECHOS / ПРАВА* та імплікований разом із ним до концепту *ESTADO DE DERECHO / ПРАВОВА ДЕРЖАВА*. На відміну від української мови, де правосуддя не завжди асоціюється із справедливістю, в іспанській мові поняття “справедливість” та “правосуддя” зливаються в єдиному концепті, оскільки вони вербалізуються за допомогою єдиної лексеми *justicia*. Слово *justicia* походить від латинського терміну *justitia*, який означає дію, що відбувається відповідно до закону чи на підставі правових чи морально-етичних норм, та прикметника *justo*, що означає справедливий, обґрунтований, правильний, точний. За тлумачними словниками RAE, María Moliner лексема *justicia* має 8 значень, які можна згрупувати за двома семами ‘правосуддя’ та ‘справедливість’:

1. справедливість, чесність (*cualidad de justo, manera justa de obrar, entidad abstracta constituida por lo que es justo*);
2. правосуддя, юстиція, суд, покарання (*poder judicial; ministro o tribunal que ejerce justicia; la pena o castigo publico; la pena de muerte; la divina disposición con que castiga o premia, según merece cada uno*) [4,5].

Таким чином, поняттєве ядро досліджуваного концепту, як свідчать лексикографічні джерела, поєднує с собою високі морально-етичні принципи, існуючі в суспільстві, із судовою діяльністю. Це означає, що в свідомості іспанців правосуддя є справедливим. Зазначені семи присутні також в синонімічному ряду, де лексема *justicia* є прототиповим ядром: *equidad* (справедливість, неупередженість), *esuanimidad* (врівноваженість), *imparcialidad* (неупередженість), *rectitud* (правильність, справедливість) *razon*

(справедливість, правильність, правота); *probidad, honradez, honestidad* (чесність, порядність); *sentencia, dictamen, fallo, veredicto* (приговор), *arbitraje* (арбітраж), *jurisprudencia* (юриспруденція, правознавство). Наявність такої кількості лексем в синонімічному ряду на позначення чеснот свідчить про високий валоративний потенціал концепту *JUSTICIA*.

Взагалі, *justicia* – це уявлення певної епохи чи цивілізації про загальне добро. Це цінність, визначена суспільством, яка виникає через необхідність підтримувати гармонійні відносини між його членами. Це система норм та правил, що встановлюють певні межі у відношеннях між особами та інституціями, надаючи право, забороняючи чи дозволяючи специфічні дії у взаємовідносинах між ними. Зазначена система правил має культурне та формальне підґрунтя. Культурне підґрунтя базується на широкому консенсусі членів суспільства щодо уявлення про добро та зло та щодо практичних аспектів взаємовідносин між людьми. Вважається, що більшість людей мають однакове уявлення про справедливість і вважають гідним діяти згідно із цією концепцією. Формальне підґрунтя зазначеного концепту існує в різних письмових розпорядженнях та указах, що приймаються суддями та іншими уповноваженими особами, які намагаються бути неупередженими відносно членів суспільства та інституцій у разі конфліктів, що виникають між ними. За цією версією культурне підґрунтя концепту усвідомлюється як “справедливість”, а формальне – як “правосуддя” [6].

Об’єктивація концепту спирається на лексичну вербалізацію за допомогою іменника *justicia*, що репрезентує правосуддя як процес, дію, і його дериватів та однокореневих слів, що походять з одного і того ж латинського кореня *ius, iudex, iudicis* : *justo, justificar, juez, judicial, juzgado*. Його концептуальне поле містить інститути судової гілки влади: *Poder Judicial, el Consejo General del Poder Judicial; Cuerpo de Secretarios Judiciales; Tribunal, Tribunal Superior de Justicia, Magistrado; Juzgado* та її виконавців: *juez*.

Перцептивно-образний адстрат досліджуваного концепту базується на ставленні до правосуддя з боку уряду, яке втілюється за допомогою позитивно забарвлених словосполучень, афоризмів, метафор. Основну ідею, яку намагається донести представник уряду про іспанське правосуддя – це ідея поважливого ставлення до незалежності судової влади. Зазначена ідея втілюється за допомогою лексем із семами ‘*independencia*’ / ‘незалежність’ та ‘*respeto*’ / ‘повага’:

tenemos un Poder Judicial independiente, que está por encima de todo tipo de presiones; en un Estado de Derecho todo el mundo sabe que el Poder Judicial es un Poder Judicial independiente; respetamos y apoyamos al Poder Judicial para que pueda hacer su trabajo con rigor y sin presiones de ningún tipo; en relación a estos temas que en estos momentos están en el ámbito del Poder Judicial, al que hay que dejar trabajar, cuya independencia hay que respetar y con el que hay que colaborar [8].

Правосуддя також асоціюється із неупередженістю та компетентністю суддей: *la competencia, la independencia y la imparcialidad de los jueces deben respetarse siempre igual*.

Повага до роботи судової системи полягає в наданні умов, сприятливих для роботи судів та суддей. Ці умови передбачають тишу, спокій, відсутність тиску з боку інших гілок влади: *respetar lo que diga el Tribunal Superior de Justicia de Valencia y de Madrid como a los demás Tribunales, dejarles trabajar y crear un clima de sosiego y de serenidad para que puedan hacer su trabajo; tenemos un Poder Judicial independiente, que está por encima de todo tipo de presiones; pero hay que crear un clima de serenidad y de tranquilidad para que el trabajo se pueda hacer bien hecho; es que tenemos la obligación, en un Estado de Derecho, sobre todo los que tenemos responsabilidades políticas, de crear el clima de serenidad imprescindible y necesario, de respeto exigible, desde el punto de vista constitucional, a la independencia en la actuación de la Justicia y de los jueces* [9].

Більш об'ємно зазначені якості правосуддя втілюються за допомогою паремійного фонду іспанської мови. Афористичні висловлення та приказки (кидати тінь підозри на судові вироки, мати подвійне гребло для вирівнювання міри зерна (тобто, подвійні стандарти) наголошують на неприпустимості оцінювання судових справ під тиском чиїхось симпатій чи антипатій та на необхідності неупередженого ставлення до них :

Y vuelvo a repetir también: sobre las decisiones judiciales no cabe lanzar sombras de sospecha cuando no nos gustan o gritos de alegría cuando nos gustan, sencillamente porque eso no es responsable hacerlo. En un Estado de Derecho no hay ni puede haber dobles raseros de medir; no es bueno que sembremos dudas ni extendamos sombras sobre el normal y correcto funcionamiento de la Justicia [10].

Як зазначає О. В. Даньшина, уся концептуальна система політичного дискурсу, а на нашу думку, і дискурсу паблік рілейшнз, ґрунтується на архетипному протиставленні “свої” – “чужі”. Це протиставлення зумовлює аксіологічну домінанту будь-якого концепту, який у першому випадку

сприймається позитивно, а у другому – негативно. Тобто, суб'єкти дискурсу присвоюють собі однакові концепти, які в їхньому дискурсі отримують відмінне наповнення або іншу оцінку [7:33]. Дискурсивне втілення цього концепту побудоване на маніпуляції протилежністю ставлення до правосуддя з боку опозиції та чинного уряду. Так, у нищенаведеному прикладі на тлі поважного ставлення уряду до роботи судової гілки влади, дії опозиційної Народної партії змальовуються за допомогою їх метафоричного порівняння із нанесенням шкоди плетений огорожі (протикання дірок в огорожі), факт, що сприймається негативно: *Creo que el Partido Popular, con su actitud, está permanentemente poniendo en cuestión el trabajo de la Policía, de los jueces, de los fiscales y de las Instituciones del Estado. Está, desde luego, agujereando los mimbres de una actuación de un Poder del Estado, que es el Poder Judicial, independiente, en relación con la Justicia* [11].

Позитивний образ концепту *JUSTICIA* асоціюється в межах урядової прес-конференції із реформою судової адміністрації, розподілом правосуддя на судову владу та державну службу правосуддя. Валоративність цього концепту вербалізується атрибутивними словосполученнями із іменем концепту та позитивно оцінними абстрактними іменниками на позначення якостей судової влади:

Yo creo que tenemos que dar un margen de confianza para que sirva para dar un impulso a esa reforma de la administración de Justicia, de la Justicia como poder y de la Justicia como servicio público, que esperamos todos los ciudadanos para que haya una justicia más eficaz, más rápida, más cercana y más próxima; y que tengamos, además, un órgano de gobierno de los jueces que permita aproximar la política judicial también desde el punto de vista de la transparencia y la comprensión al conjunto de la ciudadanía, porque es muy importante, desde el punto de vista democrático, que los ciudadanos confíen en sus jueces. Una justicia rápida y cercana, insisto, no es un lujo; es una necesidad [12].

Валоративність досліджуваного концепту посилюється за допомогою метафоричної профілізації. Однією із найбільш поширених є антропологічна концептуальна модель із наголошенням діяльнісного аспекта, відповідно до якої правосуддю приписуються дії людини (метафорична модель *JUSTICIA – UNA PERSONA*). Метафорична профілізація відбувається за допомогою дієслів на позначення діяльності особи із сфери-джерела *UNA PERSONA*: *Cuando la Justicia habla, el Gobierno acata y calla. El Gobierno gobierna, el Parlamento legisla y la Justicia imparte precisamente eso: justicia.*

...frente a la reducción general de gastos corrientes en bienes y servicios que se ha producido, Justicia tiene un comportamiento positivo, tiene crecimiento y, en términos globales de presupuesto, Justicia también tiene crecimiento [12].

Серед антропоморфних метафоричних моделей особливе місце посідає морбальна метафорична модель JUSTICIA – PACIENTE, в якій уряд виступає як лікар, що знає рецепт, за допомогою якого можливе одужання хворого правосуддя:

Sabemos que nuestra Administración de Justicia tiene males endémicos, males que desde luego no se van a resolver de golpe pero que tienen solución si aplicamos el tratamiento adecuado. La receta es modernizar, poner más jueces y más fiscales y poner más dinero. Ésas son las recetas fundamentales, junto a las reformas legales que se han ido haciendo y que se irán haciendo [13].

Аксіологічність зазначеного концепту виявляється не лише в позитивній оцінці іспанського правосуддя та реформи судової влади, розпочатої урядом Сапатеро. У свідомості іспанців концепт *JUSTICIA* асоціюється із неефективністю судового процесу, перевантаженням судів, віддаленням судової влади від громадян країни. Тому образне втілення концепту має в своїй основі ідею маніпулятивного впливу на слухача за допомогою метафоричної та паремійної профілізації, позитивно оцінних атрибутів номену концепту та використання протиставлень в описі ставлення діючого уряду та опозиційної партії до судової влади і порівнянні стану судової системи до та після її реформи: *El Gobierno está haciendo un extraordinario esfuerzo para mejorar sustancialmente la capacidad de respuesta de nuestra justicia, para hacerla más eficaz y para acercarla a los ciudadanos. Es una necesidad imperiosa porque, como ustedes saben y tantas veces hemos dicho, los españoles todavía sienten que la Justicia es lenta y lejana, y ésta es una carencia que el Estado de Derecho no puede permitirse* [11] (протиставлення позитивно оцінних лексем *mejorar, hacer mas eficaz, acercar* та негативно конотованих *lento, lejano, carencia* увиразнює позитивність судової реформи та сприяє створенню позитивного іміджу чинного уряду, який здійснює цю реформу).

Y somos conscientes de que, además de las medidas de reforma legal, en algunas ciudades los procedimientos judiciales de desahucio se retrasan, se retardan, por la sobrecarga de trabajo de los Juzgados y Tribunales. Por eso el Ministerio de Justicia ha propuesto hoy también la creación de diez Juzgados en los lugares que se detecte mayor carga de trabajo; Juzgados que permitirán, sin duda, la agilización de los procesos y, desde luego, sobre todo, de los procesos de desahucio y de desalojo de los morosos [11] (контраст між негативно оцінними

дієсловами *se retrasan*, *se retardan* та абстрактними іменниками із діяльнісним аспектом, що містять позитивну конотацію *la creacion*, *la agilizacion* впливає на формування у свідомості слухача позитивної оцінки концепту *JUSTICIA*).

Отже, аналіз поняттєвої, образної та валоративної складових концепту *JUSTICIA*, в результаті якого виявлено значну кількість позитивно конотованих атрибутивних та предикативних словосполучень із лексемою *justicia*, використання концептуальної сфери-джерела *PERSONA* для метафоричного профілізації концепту *JUSTICIA*, афоризмів та приказок в якості паремійної профілізації, свідчить про те, що зазначений концепт є значущим у когнітивній картині іспаномовної урядової прес-конференції та становить одну із складових дискурсивної конфігурації концептів іспаномовного дискурсу урядових паблік рілейшнз.

Результати здійсненого аналізу відкривають **перспективи** для дослідження зазначеного концепту у взаємозв'язку з іншими елементами дискурсивної конфігурації концептів, які утворюють концептуальний простір іспаномовних урядових прес-конференцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / Анатолій Миколайович Приходько. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332 с.
2. Приходько А. М. Там само. 3. Воркачев С. Г. Права человека в русской и латинской афористике и паремиологии: концепт “правосудие / справедливость” // Язык, сознание, коммуникация : сб. статей / отв. ред. В. В. Красных, А. И. Изотов. – М. : МАКС Пресс, 2003. – Вып. 24. – С. 50–52.
4. *Diccionario de la lengua española* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.elmundo.es/diccionarios/
5. *Diccionario de María Moliner* [Електронний ресурс] / María Moliner. – Режим доступу : <http://www.diclib.com/cgi-bin/d1cgi?base=moliner&pages=showpages>
6. *Diccionario de la lengua española* / Real Academia Española: [vigésima segunda edición]. – Madrid : Espasa Calpe, 2001. – Т. 2. – 2368 p.
7. *Enciclopedia Encarta* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://es.encarta.msn.com/artcenter/_browse.html
7. Данышина О. В. Ключові концепти електорального дискурсу республіканців США / О. В. Данышина // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – 2007. – № 773. – Вип. 52. – С. 32–34.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

8. *Ruedas de prensa* de la vicepresidenta primera: (Madrid, viernes, 15 de junio de 2007) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.la-moncloa.es/ConsejodeMinistros/Ruedas/default.htm>
9. *Ruedas de prensa* de la vicepresidenta primera: (Madrid, viernes, 14 de noviembre de 2008) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lamoncloa.es/ConsejodeMinistros/Ruedas/default.htm>
10. *Ruedas de prensa* de la vicepresidenta primera: (Madrid, viernes, 14 de julio de 2006) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.la-moncloa.es/ConsejodeMinistros/Ruedas/default.htm>
11. *Ruedas de prensa* de la vicepresidenta primera: (Viernes, 30 de septiembre de 2005) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.la-moncloa.es/ConsejodeMinistros/Ruedas/default.htm>
12. *Ruedas de prensa* de la vicepresidenta primera: (Madrid, viernes, 07 de octubre de 2005) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.la-moncloa.es/ConsejodeMinistros/Ruedas/default.htm>
13. *Ruedas de prensa* de la vicepresidenta primera: (Madrid, viernes, 19 de febrero de 2010) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.la-moncloa.es/ConsejodeMinistros/Ruedas/default.htm>